

Zavedajoč se, da smo mi jaka in preizkušena organizacija, so nam ponudili predsedstvo, katero pa smo z ozirom na zaposlenje naših članov ožjega sosveta, posebno tov. Dimnika, katerega so vsi želeli na predsedniškem mestu, zlasti pa z ozirom na našo organizacijo samo, za sedaj odklonili.

Cinoviški Savez in UJU.

Učiteljstvo se je odločilo za vstop v čin. savez. Med predsedstvom UJU in glavnim savezom v Beogradu vladajo še nekatere nesoglasja. Poverjeništvu je napravilo na obe strani potrebne korake, zlasti pri savezu, da se sporna zadeva čim prej uredi in da pristane savez na vse upravičene zahteve naše organizacije.

Osnutek novega šolskega zakona.

Poleg vsega obilega dela smo dobili v pretres osnutek novega šolskega zakona. Ker je bil čas za presojo in stavitve izpreminjavalnih predlogov sila kratek, smo pri tignili k delu vse bližnje tovariše. Vsem tovarišem pa smo poslali odtis tega zakonskega osnutka v proučevanje.

Čajkovičev zakonski osnutek šolskega zakona sicer ni naš ideal, ki si želimo predvsem dobrega okvirnega zakona, vendar moramo povdariti, da ima mnogo dobrih točk. Čuli pa smo, da ga je komisija, kateri je bil predložen v razsojo in popolnitev, v marsičem poslabšala.

Gibanje po okrajnih društvih UJU.

Med tem je vladalo živahno življenje po naših društvih, na njihovih zborovanjih, katera so posejali vaši zastopniki v poverjeništvu, pa ne kot policaji in ogleduhi, kot tovariši, ki so bili pripravljeni dati potrebna pojasnila in sprejemati vaše želje in nasvete. Smatram za potrebo povdariti, da poverjeništvu ni oblast, ampak vršilec vaših

želj in zahtev, zato mora slišati vas, ako hoče služiti vam in skupni naši dobri stvari.

Spomenik Nj. Vel. Kralju Petru-Osvoboditelju.

Odbor za postavljenje spomenika Nj. Vel. pok. kralju Petru Vel. Osvoboditelju in Ujedinjitelju, nas je povabil na sodelovanje pri tem patriotskem činu.

Prepričan sem, da se bo vse učiteljstvo z veseljem odzvalo našemu vabilu pri tem patriotskem delu v znak hvalečnosti do velikega in junaškega očeta našega ljubljene velikega kralja Osvoboditelja.

Uverjen sem, pa naj govore karkoli, da bo naš učiteljstvo svoje iskreno patriotsko čustvovanje manifestiralo v polni meri ne samo z besedo — ampak v dejanju. (Buren dolgotrajen aplavz in odobravanje).

Da je govoril tovariš poverjenik iz srca navzočim, je pričal ob sklepu njegovega poročila buren aplavz.

Revizijsko poročilo.

Slediti bi moralo tajniško poročilo. To, da tov. Mavrič predlaga, naj pride takoj na dnevni red poročilo revizijskega odbora, da lahko to absolviramo dopoldne. Predlog je soglasno sprejet.

Poverjenik proglašajo sejo za tajno. Apelira na učiteljstvo, naj varuje čast in ugled stanu in smatra zadevo za tovariško.

Sprejet je bil nato primeren predlog za sanacijo zavoženega gospodarskega položaja. Blagajnik tov. Grum poroča, da so od 10. januarja 1926 poravnane vse obveznosti poverjeništvu, da so vsi trije listi aktivni. Poziva blagajnik okrajnih društev, da točno vrše svojo dolžnost, ker le potem bo od slej brezhibno lahko delovalo tudi poverjeništvu in bo, kakor dosedaj, sproti plačevalo vse liste in obveznosti poverjeništvu.

(Dalje prihodnjič.)

in umetnosti, vezbanje gospodarskih in socialnih vrlin.

Vse to bi moralo najti v zakonu izraza. Ako je zakon iz 1869, leta uvel realne predmete kot novorojenčke v šolo — mora danes to načelo realnosti pouka praznovati zmago.

Zahteva današnjega časa je, sploh postaviti ves pouk na prirodna tla. Človek, človeško bivališče, vas, okolica, narod, družva, dežela, domovina, vse to je produkt prirode in nujna je zahteva, da se človek v njej spozna. Človeka je postegniti iz njegove namišljene višine in ga postaviti nazaj na zemljo. Človek se mora zavedati svojega mesta v prirodi, in iz tega načela bi moral izhajati ves pouk. Zakon pa tega ne povdarja dovoljno.

Šolska obveznost.

Najslabša stran zakona je, da dejansko omogoča zmanjšanje šolske dobe.

Naše načelo mora biti: proč z vsakimi olajšavami glede šolskega obiska.

Vsako izkoriščanje otroškega dela je nesocialno — tudi, če se to vrši doma. Ako nismo zato, da bi otroci delali v tovarni, tudi ne moremo biti zato, da bi na račun šolskega pouka delali doma. Najbolj pa je obsojati, da se olajšave pouka koncentrirajo na zadnji dve šolski leti. To sta leti, ko je razum otrok že razvit, ko zamore že sam iz svoje notranjosti ustvarjati predstave, ko je torej za pouk najplodovitejši čas.

Zato postavljamo kot našo zahtevo: Dobo osnovnošolske obveznosti ne gre krčiti, temveč razširiti za dve leti. In sicer naj slede osmim letom obveznega šolskega pouka dve leti obveznega nadaljevalnega šolstva s skrčenim poukom (tipa obrtno-nadaljevalne in kmetijske nadaljevalne šole), ki imata strokovni značaj.

Nadaljnja hiba zakonskega osnutka je, da ne onemogoča prenapolnjenosti.

Proti birokraciji v šolski upravi.

Zakonski osnutek izroča šolo birokraciji. Birokracija pa je smrt napredka. Zato je povdariti težnjo demokracije šolstva. Povdariti je važnost lokalne iniciative, ker samo tako se bo dala preprečiti nivelizacija naše šole navzdol.

Enakopravnost učiteljstva in disciplinski predpisi.

Učiteljstvu prinaša zakon poboljšanje sedanjega položaja.

Načeloma je povdarjati popolno enakopravnost med ženskimi in moškimi učiteljstvom, in to v pravicah kakor v dolžnostih.

Zahtevati je, da veljajo za učiteljstvo iste disciplinarne odločbe, kakor za ostalo uradništvo.

Uvedba šolske demokracije.

V šoli naj postanejo odločilni oni činitelji, ki so v tesni vezi z njo.

Ti so:

V prvi vrsti otrok — kar se ima izražati v izvedbi pouka;

v drugi vrsti učitelj;

v tretji vrsti starši.

Danes je zamenila gospodarja šole, ki je bila nekdanj cerkev, t. j. duhovno gospodo, posvetna gospoda. Jaz pa povdarjam zahtevo, proč z vsako gospodo iz šole. Zato uvedba šolske demokracije.

Tehniška izgradba osnutka šolskega zakona.

Z ozirom na tehnično izgradbo osnutka je omeniti, da je v mnogočem prenatrpan, da vsebuje mnogo, kar bi spadalo v pravilnike. To je, kakor smo že omenili pri II. slabost, ker bode zakon postal ovira za razvoj šolstva takrat, ko bo nadaljnji napredek na polju pedagogike današnje stanje že pretekel.

Misli k osnutku novega zakona o narodnih šolah.*

(Iz referata tov. Viktorja Grčarja na učiteljskem zborovanju za Maribor mesto, dne 19. januarja 1927.)

Historijat šolske zakonodaje pri nas.

Dosedanji ljudskošolski zakon iz l. 1869, je odpravil prejšnjo šolsko ustavo v Avstriji iz l. 1805. In odpravil konkordatsko šolo iz l. 1855.

Bistveno je bilo doseženo s tem zakonom dvoje: 1. iztrgal je šolo iz rok cerkvene hierarhije; 2. uvedel splošno osemletno ljudskošolsko obveznost, t. j. otvoril splošno izobrazbo najširšim plastem naroda.

Še je kot veliko pridobitev tedanjega časa uvedel v šolo realne predmete.

Ta zakon je seveda naletel na hud odpor onih krogov, ki so dotlej šolo smatrali kot svojo domeno — krogov cerkvene hierarhije in konservativnih krogov Avstrije, ki jim splošna ljudska izobrazba ni šla v račun, ker so se bali, da bi se izobrazeno ljudstvo ne dalo lahko vladati.

Ti krogi so započeli hudo, vztrajno in dosledno borbo proti novemu zakonu. Slovenci tistih let so stali na strani reakcije. (Nastop dr. L. Tomana v dunajskem parlamentu. Šuklje.)

S šolsko novelo 1883. leta so dosegli ti krogi svojo prvo zmago. Novela je pomenila koncesijo cerkvi. Cerkev je dobila do neke mere vpliv na šolo, a v zakon se je vnesla možnost šolskih olajšav glede obiska, na podlagi katerih se je v nekaterih deželah 8-letna šolska obveznost znižala na 6 let.

S tem pa borba za šolo ni bila končana. Z vztrajno doslednostjo vidimo navedene kroge uporabljati vsak trenutek, da pridobijo šolo nazaj.

1888. leta predlaga krščansko-socialni posl. knez Lichtenstein zopet novelo (v januarju).

Istega leta predlaga posl. Lienbacher nov zakonski načrt, ki naj bi izročil šolo cerkvi.

1890. leta je bil opasen moment, ko so predlagali v gosposki zbornici avstrijski škofje, da se d cerkvi odločilen vpliv pri namestitvi učiteljev. To so preprečili liberalni mladočeli.

1897. leta je napovedalo ministrstvo Baden nov zakon o učiteljskih, ki bi uvedel konfesionalna učiteljska. To so onemogočile zamotane parlamentarne razmere.

1896. leta imamo predlog Ebenhoch, ki pa je ostal demonstracija.

1808. leta je krščansko-socialni poslanec Jelek predlagal znižanje šolske obveznosti, a bil zavržen.

* Neprijatelji učiteljske enotnosti, skupnega dela, stanovskega edinstva trošijo v svet, da se je z združitvijo učiteljskih vrst in vstopom vsega učiteljstva v UJU organizacija odrekla vsakemu razpravljanju o šolskih vprašanjih, posebno pa o šolskem zakonu. Jasno je, da so vse te trditve gladko izmišljene. Ne samo, da se organizacija ni odrekla razpravljanju v vseh vseh vprašanjih, ki se tičejo šolskega zakona, temveč hoče to razpravljanje celo poglobiti na ta način, da ne bo le enostrano razpravljal o vseh teh vprašanjih, temveč pusti vsakemu članu svobodno izražati svoje nazore. Spoznavanje medsebojnih nazorov nas duhovno pogloblja in v sposoblja za svobodno mišljenje in razsojanje. Zdravi nazori bodo zmagali! Neprijatelji stanovske sloge in edinstva naj pretehtajo, koliko

Pozneje je avstrijski parlament vsled nacionalnega spora na Češkem postal za delo neploden in se tudi vprašanje šole ni obrnilo več ne na dobro, pa tudi ne na slabšo stran.

Temeljna načela vzgoje in pouka.

Če primerjamo sedanji osnutek z zakonom iz leta 1869., moramo ugotoviti na eni strani napredek.

To se pokaže, ako primerjamo cilj osnovne šole v obeh. Dočim navaja dosedanj zakon kot nalogo versko-nravno vzgojo itd. (§ 1.), navaja čl. 1. osnutka:

»da pomaže razvijati ljudsku izobrazbenost, človeštvo, značaj in radno sposobnost, da joj razvija narodno i državljansku svijest, da joj dade pobudu za dalje usavrševanje — da širi prosvetu u narodu.«

Ta se dopolnjuje v čl. 46. — ki navaja kot načela pouka:

1. Pouk je vršiti v narodnem duhu;

2. odgajati ljubav napram podedovani grudi;

3. iznositi primere moralnih vrlina naših ljudi, lepoto naših krajev, slavne dneve prošlosti, ljubav napram domovini;

4. upoznati deco z lepimi oblikami narodnega življenja;

5. izvajati pouk po načelih koncentracije pouka;

6. izvajati pouk po načelih delovne šole.

Načrt je postavljen torej na moderna tla. Še preveč se spušča v podrobnosti, s čimer povzroča nevarnost, da pozneje, ko bo razvoj na pedagoškem polju današnja moderna načela prekoračil, naša šola ne bo mogla hoditi paralelno z napredkom.

Vendar je pripomniti sledeče, kar bi po mojem mnenju moralo dobiti izraza v zakonu:

Šola zamore delovati na dvojen način, potem pouka in potem vzgoje.

Potom pouka je navajati učence k razumevanju sveta, navajati jih k samovzgoji.

Z poukom je stremeti k resnici. Vsakokrat je resnica najbližja znanost. Zato je postaviti šolo na znanstveno podlago.

Šola mora podati možnost za naraven in harmoničen razvoj ne samo duševnih, temveč tudi telesnih sposobnosti učenca.

Vzgoja ima omogočiti gojitev osebnosti, gojitev zdravja, uživanja prirode

je vprašanj, v katerih smo si tudi glede šolske zakonodaje needini in ne moremo glede njih skupno nastopati in videti bodo, da jih je prav malo. Tudi o teh hočemo stvarno razpravljati, da spoznamo medsebojne nazore, pustimo pa vsakomur svobodo, da uveljavlja te svoje nazore potem svojih strank in kulturnih skupin. Vsi pa hočemo skupno zagovarjati in hočemo skupno nastopati za stotine in stotine vprašanj, ki so nam vsem skupna glede interesov stanu in šolstva. Poglejmo samo medšolsko učiteljstvo in profesorje, tudi oni se ne razdvajajo iz teh vzrokov in se ne more reči, da so se odrekli razpravljanju in zastopanju šolskih vprašanj, če tudi so ostali v enotni organizaciji.

Uredništvo.

Intervencija predsedstva UJU za korist učiteljstva.

Predsednik našega Udruženja pri gosp. pomočniku ministrstva prosvete. — Upokojitev učiteljstva z 32 leti in 150/0. — Ravnopravnost poročenih učiteljic. — Za učitelje-begunce. — Zbirka za Jugoslovnski dijaški dom. — Modernorferjev slučaj. — Pritožba proti premestitvam. — Hrvatski učitelji izven našega Udruženja žele vstopiti v UJU.

Predsednik našega Udruženja je obiskal dne 24. januarja t. l. pomočnika prosvetnega ministra g. Obradovića, mu dostavil nujne zadeve ter se istočasno informiral o sledečih vprašanjih.

Predstavka UJU.

1. Ali je v proračun vnešena odredba, da dobijo učitelji 10% po 32 letih službe, ko stopijo v penzijo.

2. Ali je v proračunu odredba, da se izenačijo prejemki omoženih učiteljic z učitelji.

3. Ali se priznajo službena leta učiteljem-beguncem iz drugih teritorijev.

4. Ali se bo popravila krivica storjena tovarišu Modernorferju.

5. Ali se bode ugodilo predlogu UJU in odredilo gotov dan, ko bode smelo učiteljstvo zbirati od otrok prispevke za Jugoslovnski dijaški dom UJU.

Odgovor g. pomočnika.

G. pomočnik je pokazal mnogo dobre volje, da ustreže zahtevam UJU. Izjavil je:

1. Že g. ministru je bila izražena želja naj se vnese v finančni zakon odredba, da imajo vsi oni uradniki, ki se jim službena leta štejejo po specialnih zakonih, vsteje 15% v penzijo s tem zakonom, torej naj tudi učiteljem, ki stopijo po 32 službenih letih v pokoj, pripada 15%. Ukazano je referentno g. Kasapiću, da preišče zahtevo in skupno z načelnikom g. Polovinom stilizira določbo za finančni zakon.

2. Kar se tiče učiteljic je težja zadeva, ampak poskušal bo narediti vse, kar je za sedaj mogoče.

3. O priznanju službenih let učiteljem-beguncem, je rekel g. pomočnik, da je bila zadeva pred strokovnim svetom in je predložena strokovni komisiji za tolmačenje zakona.

4. Vprašanje tov. Modernorferja se je pretresalo delj časa in je konstatirano, da

njegovi prestopki niso tako veliki, da bi moral on radi njih trpeti, ampak stanje, ki je nastalo vsled njegovega pisanja, je tako, da je najbolje, da gre g. Modernorfer iz Mežice, kjer je z uspehom deloval na prosvetnem polju. G. pomočnik je razložil predsedniku ves razplet, intervencije drugih ministrstev in je na koncu dodal, da je pripravljen tov. Modernorferju dati boljše mesto, katero on sam želi, samo, da ne zahteva povratka v Mežico.

5. Rečeno je, da se bo pozneje določil dan, ko se bo po vsej Jugoslaviji pobiralo od mladine prispevke za Jugoslovnski dijaški dom.

Intervencija glede premeščanj.

Predsednik UJU je ob koncu zahteval, da se v finančni zakon vnese določba, da imajo učitelji, kaznovani s premestitvijo po izvršeni kazni pravico pritožbe na Državni svet, ker sedaj niti te pravice nimajo. G. pomočnik je vzel to zahtevo na znanje in bode o njej obvestil gosp. prosvetnega ministra.

Hrvatsko učiteljstvo želi vstopiti v UJU.

Nazadnje je vzel g. pomočnik z mize list »Hrvatski učitelj«, pokazal na uvodni članek v istem in izjavil željo, da se v UJU združi vse učiteljstvo, torej tudi ono, zbrano okoli omenjenega lista, ki izraža željo za pristop v UJU, ampak samo pod častnimi pogoji.

Predsednik UJU je nato izjavil, da ga veseli pažnja g. pomočnika za UJU in da gojijo vsi člani UJU iskreno željo, da pristopijo v njihove vrste vsi učitelji, ki so se do sedaj abstinirali. Mi tovarišem ne stavljamo nikakih ponižujočih pogojev za vstop, temveč jih sprejememo z odprtimi rokami, vrata v UJU so odprta vsakomur, ki želi stanu dobro in vodi stanovsko politiko: znana je pot za vstop in ta pot je polna časti za vse in polna ljubavi za vsakega iskrenega borca stanu.

Splošne vesti.

— Odbor za zakon o narodnih šolah v Nar. skupščini, ki sestoji iz 21 poslancev, je izbran tako, da je v njem 11 učiteljev in tudi bivši prosvetni minister Pribičević. Predsednik in tajnik odbora sta učitelja. V odboru so sledeči učitelji: Jovan Čirković, predsednik; Marko Petrović, tajnik; Kosta Gnjatić, Vasa Franičević, Andra Kujundić, Dušan Marković, Prokopje Šiljak, Dim. O. Popović, Mihajlo Kujundić, Etem Mulabdić in Jovan Jović. Kakor poroča »Narodna Prosveta« je želja tudi novega prosvetnega ministra, da bo zakon čim prej sprejet. Od slovenskih poslancev so v odboru minister dr. Kulovec in dr. Pivko.

— »Narodna Prosveta« prinaša v 10. številki od 6. februarja informativen članek, ki v njem na kratko navaja vsebino uvodnega članka »Stanovske organizacije in politične stranke« iz »Učiteljskega Tovariša«.

Dalje opozarja na listek »Šola bodočnosti in pot k njej«. Koncem članka čestita novim poslancem-učiteljem, ki so izvoljeni v mariborsko oblastno skupščino.

— Novi minister prosvete. Resor ministrstva prosvete v sedanjem Uzunovićevem kabinetu je prevzel g. Velja Vukičević, ki je svoječasno že bil minister prosvete.

— 15 od sto za učitelje z 32 službenimi leti je vnešenih, kakor poročajo listi, v finančni zakon.

— Usoda Višje ped. šole. »Vreme« z dne 3. t. m. prinaša sledečo vest: V finančnem zakonu za leto 1927/28. je člen 104., ki se nanaša na Višje ped. šole in se glasi: V početku šolskega leta 1927/28. se bode ukinit višji tečaj tretjega in četrtega letnika. Tretji letnik se več ne otvori, nego samo četrti. Sedanji slušatelji tretjega letnika končajo četrti letnik v letu 1927/28., s čimer bode ukinit večji tečaj kon-